

”بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ“

فایل نوشتاری دوره آموزش عمومی امر به معروف و نهی از منکر

پرسش و پاسخ با ”استاد علی تقوی“

سوال شماره ۱۶ (جلسه شانزدهم)

سوال:

در کلاس درس نیز می توان تنها با پوشش چادر به دیگران به طور عملی،

امر به معروف و نهی از منکر کرد؟

پاسخ:

خُب سوال قشنگیه اما نکته داره

خانم محترم اینکه شما با چادر در یک فضا حاضر بشید

*این خودش یک جور دعوت به خیره

*این یک جور فضا سازیه

*این یک جور هدایت و ارشاد دیگران به سمت در واقع شعائر اسلامی و ظواهر دینی هست

اما این، جای تذکر لسانی رو نمی تونه بگیره!

در واقع این، دعوتِ به خیر است!

كونوا دُعَاةَ النَّاسِ بِغَيْرِ السَّنَتِكُمْ

شما با حجاب کامل خودتون و رفتارهای درستون الگو هستید برای دیگران

این خیلی خوبه، درود بر شما

اما آیا مثلاً این دلیل میشه که حالا اذان شد، من نمازمو نخونم!؟

بگم چون من چادر دارم دیگه نماز نمی خونم!

یعنی جای یک واجبی که جزءِ فروع دین است رو می گیره این دعوتِ به خیری که من انجام میدم؟

من چون خودم چادر سرم هست، با حجاب هستم، خانم مُحَجَّبَه و عقیفه ای هستم،

دیگه مثلاً وقتی دیدم یکی از دوستان من

یه غیبتی انجام میده!

تُهْمَتی میزنه!

یا حتی بدحجابی!

که حالا مثالِ چادر بهش نزدیکه؛ بدحجابی داره و مثلاً به هر حال گناهِ بدحجابی انجام میده!

تَبْرُجُ میکنه!

آرایش برای نامحرم می کنه!

هر چی، احکام شرع رو رعایت نمی کنه!

دیگه به اون تذکر ندم دیگه چون خودم چادر دارم!

نه، این، جای اون رو نمی گیره

مقام معظم رهبری می فرمایند:

خدای متعال در زبان این قدرت رو قرار داده

مقام معظم رهبری می فرمایند:

من همین امر به معروف و نهی از منکر ساده ی لسانی رو،

وَلَوْ بَدُونَ هَيْجِ خَشَوْنَتْ وَ دَعَوَائِي،

از بزرگترین معجزات اسلام می دانم

لذا عزیزان، قدرت تذکر زبانی یه چیز دیگس! از ش غافل نشیم!

البته این به این معنی نیست که با دوستون تو دانشگاه دعوا کنید!

یه وقت هست شما با رفتارتون آنقدر می تونید بیشتر اثرگذار باشید که

تذکر لسانی اون اثرگذاریه آن چنانی رو شاید نخواهد داشت!

انسان با انسان فرق می کنه!

دوستِ شما با دوستِ دیگر تون متفاوت هست!

رفتاری که شما می تونید داشته باشید شاید به کسی دیگه اونقدر نتونه هنرمندانه و مبتکرانه رفتار داشته باشه!

*** خودِ شما بسنجید ***

ولی باز عرض می کنم،

اکثراً، عموماً، اونچه که بزرگان فرمودند:

نفوذ کلام در تذکر لسانی و تاثیرش غیر قابل مقایسه با دعوت به خیر است.

سوال شماره ۱۷ (جلسه هفتم)

سوال این است که:

آیا امر به معروف و نهی از منکر جنسیتست؟

یعنی مردها به مردها و زن ها به زن ها فقط می توانند تذکر بدهند و امر و نهی کنند؟

پاسخ:

قرآن کریم در سوره مبارکه توبه آیه ۷۱ ام می فرماید؟

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ...

إلى آخر قوله تعالى

می فرمایند که:

زن های مومن در کنار مردهای مومن، فرقی نمی کنه،

هم مردان مومن، هم زنان مومن،

این ها بعضی بر بعضی دیگر ولایت دارند بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

امر به معروف می کنند، نهی از منکر می کنند

*اولاً بدونیم که هم وظیفه ی مردان است، هم وظیفه ی زنان

*در ثانی، اینکه آیا مردها فقط باید به مردها،

یعنی همجنس باشه اون شخصی که بهش تذکر می دیم

و زن ها فقط به زن ها تذکر بدن، نخیر!

هیچ کدام از مراجع بزرگوار تقلید

*اولاً چنین نکته ای رو در رساله هاشون، حتی در استفتائاتی که ما از شون داشتیم نفرمودند

*ثانیاً تصریح به این کردند که جنسیت شرط نیست!

شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر

همون چهار موردیست که در عموم رساله های مراجع ذکر شده

شرطی به نام جنسیت و مُماتله نداریم

* زن باید به مرد تذکر بده *

* مرد باید به زن تذکر بده *

اولویت با همجنسه؛ یعنی بهتره که همجنسش تذکر بده

ولی وقتی تذکر نمیده یا تذکر او کافی نیست،

خب غیر همجنس هم باید تذکر بده!

محرّم بودن شرط نیست در امر به معروف

البته با رعایت ضوابط و شرایطش دیگه،

به کمترین سخن، کوتاه بودن سخن اکتفا بشه،

لحن، لحن به هر حال جدی باشه، صحبت با نامحرم هست!

اما همون اسلامی که می فرماید بهترین چیز برای زن این است که

مرد نامحرم او رو نبینه و او مرد نامحرم رو نبینه،

همون اسلام هم و همون مراجع تقلید هم و همون قرآن و عترت هم می فرمایند که

امر به معروف و نهی از منکر واجب است

آدله ی وجوبش اطلاق دارد، یعنی همه رو در بر می گیره و از این دست استثنائات هم نداریم که

فقط به محرم خودتون یا همجنس خودتون تذکر بدید!

لذا امر به معروف به تعبیر ایشون که پرسیدن امر به معروف جنسیتیست؟

نخیر، امر به معروف جنسیتی نیست

سوال شماره ۱۸ (جلسه هجدهم)

سوال:

آیا امر به معروف واجب کفائست؟ در کدام امور؟ به تفصیل اشاره فرمائید
اگر امر به معروف متوقف به تحصیل در حوزه باشد و افراد مجتهد نیز به تعداد کافی نیستند،
وظیفه ی دانشجویان چیست؟

پاسخ:

ببینید بزرگواران، اینکه امر به معروف واجب کفائست، بله! مشهور بین علما و فقها همین است که

امر به معروف و نهی از منکر از واجبات کفائی اسلام است

وَلَوْ قَامَ بِهِ مَنْ بِهِ الْكِفَايَةُ سَقَطَ عَنِ الْآخِرِينَ

واجب کفائی باید معنیش رو درست بفهمیم،

من خیلی جاها دیدم، در کلاس ها، در جاهای مختلفی که بحث می گیم،

می بینم معنای واجب کفائی برای عموم مردم خیلی روشن نیست مخصوصاً!

واجب کفائی رو اکثراً اینطور می پندارند که

یعنی اگر یک نفر تذکر داد، مثلاً امر به معروف، اگه به نفر تذکر داد دیگه لازم نیست ما تذکر بدیم!

کدوم مرجعی گفته این واجبه کفائیه؟

کدوم فقیهی گفته تعریف واجب کفائی اینه؟

کدوم طلبه ای یک همچین تعریفی کرده؟

این غلطه، اشتباهه، بی سواده اون کسی که واجب کفائی رو اینطور تعریف کنه!

واجب کفایی باید به تعداد من به الکفایه، به حدی که در واقع رفع تکلیف از بقیه بشه،

ساقط بشه تکلیف از دیگران، انجام بدن، بعد از من و شما ساقط میشه!

یه وقت هست یه گناهی ۱۰ تا تذکر می خواد

یه گناهکار ۱۰۰۰ نفر باید بهش تذکر بدن، تا دیگه ۱۰۰۰ تا بگن دست از گناه برمیداره

یکی ۵ تا، یکی ۱۰۰۰۰ تا، هرچی!

اگر به اون تعداد رسید، یعنی حد کفایت، یعنی گناه دیگه از بین رفت، منکر نابود شد!

اون معروفی که ترک شده، اقامه شد!

*طرف دیگه نماز خون شد

*طرف دیگه اسراف رو گذاشت کنار

*حرف زشت و اون حرف بدی که میزد دیگه نمیزنه

*دیگه دورغ نمیگه

درست شد؟

اینجا شد من به الکفایه قیام کردن! اینجا شد کافی از بقیه!

اینجا دیگه لازم نیست ما بگیم، گناه از بین رفت!

اما تا وقتی که گناه هست، ولو اینکه ۱۰ نفر هم گفتن، ۱۰۰ نفر، ۱۰۰۰ نفر هم گفتن،

به شیوه های مختلف، تذکر دادن،

هنوز گناهکار داره گناهِش رو ادامه میده!

شما وقتی مُطَّلِعِ شُدید، با شرایط امر به معروف باید تذکر بدید

باید امر به معروف و نهی از منکر کنید

پس اینکه فرمودند امر به معروف واجب کفائست؟ بله

ولی با این تعریف! با این قید!

در کدام امور؟ به تفصیل اشاره فرمائید؟

در همه ی امور دیگه!

هر واجبی ترک بشه، طبق شرایط و مراحل باید امر به اون واجب کنیم!

هر حرامی مُرتکب بشه کسی، باید نهی از اون حرام کنیم!

دیگه همه ی امور

قسمت دوم سوال گفتن:

اگر امر به معروف متوقف به تحصیل در حوزه علمیه باشد!

نه، کی گفته؟

نماز خواندن متوقف به تحصیل در حوزه علمیه اس؟

امر به معروف متوقف به تحصیل در حوزه علمیه اس؟

فقط علما و طلاب و فضلاء بزرگوار باید امر به معروف کنن؟

نه، البته وظیفه ی اون ها سنگین تره،

رسالتشون سنگین تره،

اون ها هادی مسیر هستن،

اون ها جریان ده و جریان ساز هستن

خط مشی رو تعیین می کنن!

قطعاً امر به معروف و نهی از منکر برای اون ها

تخصصی تر، پیچیده تر و وظیفه شون سنگین تر هست

اما اینکه بگیم حالا بنده ی نوعی چون طلبه نیستیم یا حوزه ی علمیه نرفتم پس امر به معروف نکنم؟

چه ربطی داره؟

مثل نماز واجبه، مثل روزه واجبه!

همه باید انجام بدن

متوقف به تحصیل در حوزه نیست

افراد مجتهد به تعداد کافی نیستند، وظیفه ی دانشجویان چیست؟

وظیفه ی همه این است که با حفظ شرایط و رعایت مراتب امر به معروف و نهی از منکر،

وقتی گناه دیدند، علم به گناه پیدا کردند، تذکر بدن!

ترک واجب رو متوجه شدند، امر به اون واجب کنند!

*** امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ی همگانیست ***

سوال شماره ۱۹ (جلسه نوزدهم)

سوال:

آیا بنده ی نوعی که خود آلوده ی گناهان ریز و درشت هستم می توانم صلاحیت امر به معروف و

نهی از منکر را برای خود قائل باشم؟

پاسخ:

اولاً که بیننده ی عزیز این سوال رو پرسیدن ان شاءالله که اینطور نیست!

و حالا ایشان سوال کلی پرسیدن برای عموم مردم!

ما تا بتونیم باید ظواهر دین رو حفظ کنیم، شعائر رو تکریم کنیم

و اقرار به گناه نکنیم و فقط در نزد خدای متعال اقرار به گناهمون

حالا سوال، سوال عمومی ایست:

اگر کسی خودش گناهکار است، صلاحیت داره که به دیگران امر به معروف و نهی از منکر کنه؟
مراجع معظم تقلید در امر به معروف و نهی از منکر، چهار شرط و جواب بیشتر ذکر فرمودند:

* علم به معروف و منکر

* احتمال تاثیر

* قصد ارتکاب گناه یا اصرار بر گناه

* و نداشتن مفسده و خطر اَهم

هیچ مرجع تقلیدی شرطی به نام عامل بودن خود آمر و ناهی رو مطرح نفرموده

البته اینکه ما خودمون عامل باشیم،

کارمون درست باشه،

خودمون به آنچه که آمر می کنیم عمل کنیم،

از اونچه که نهی می کنیم خودمون خودمونو باز بداریم،

* این خیلی تاثیر کلام رو بیشتر می کنه *

ولی شرط نیست!

حتی گناهکار هم اونطور که مراجع در رساله شون نوشتن،

مقام معظم رهبری در رساله آموزشی شون آمده:

*** حتی بر گناهکار واجب است در همان گناهی که

خودش مرتکب می شود هم، دیگران رو نهی از منکر کنه***

یعنی اینکه من چون خودم می لنگم،

خودم به قول ایشون گناهان ریز و درشت رو آلوده هستم،

پس دیگه امر به معروف و نهی از منکر رو بذارم کنار!

آخ جون دیگه از انجام این واجب شرعی، این تکلیف شرعی، راحت شدم؛ نخیر!

همچین راه فراری نداریم و این راه فرار رو اسلام بسته!

شما باید وگو اینکه خودت اشتباهی انجام میدی،

حتی در همون اشتباه، دیگران رو نهی از منکر کنی

* تا کم کم انسان به سمت خودسازی و دیگرسازی هم زمان و توأمان سوق پیدا کنه *

پس جواب این است که، بله!

شما با اینکه خودتون خدایی نکرده آلوده ی گناهان ریز و درشت باشید،

صلاحیت امر به معروف و نهی از منکر را باید برای شما قائل باشیم

چون خدای متعال صلاحیت امر به معروف و نهی از منکر رو برای شما قائل هست

این بحث رو البته مَفْصَلًا ما در مجموعه ی احکام فراموش شده،

احکام کاربردی امر به معروف و نهی از منکر باز کردیم

آیات و روایاتی که معارض ظاهری هستند در این قضیه رو توضیح دادیم،

شان نزولش رو،

سبب صدور روایاتش رو

بحثش رو کردیم

عامل بودن و عادل بودن در انجام امر و نهی شرط وجوب نیست

سوال شماره ۲۰ (جلسه میثم)

یک عزیزی سوال پرسیدند که:

وظیفه ی شرعی مردم در مواردی که نیروی انتظامی یا قوه ی قضائیه کوتاهی می نماید یا عمداً دیر بر صحنه ی جرم حاضر می شود و این امری یقینی و اثبات شده باشد، چیست؟

پاسخ:

خُب اولاً که یه خورده بعیده؛

یعنی ما که جای اون اشخاص نیستیم که بینیم چقدر درگیری های همزمان دارند

چقدر در واقع مراجعات همزمان هست

حجم کارها، اولویت بندی ها!

لذا این شاید نزدیک به تهمت باشه که ما بگیم یقین شده به ما، اثبات شده که
مثلاً فلان ارگان در رسیدگی به فلان تخلفات عمداً دیر میاد یا کوتاهی می کنه!
نه، قطعاً اینطور نیست.

اما خب بله، اولویت بندی هست بالاخره
محدودیت نیرو، محدودیت بودجه، محدودیت امکانات،
طبیعیست که تو هر شغلی، تو هر صنفی پیش میاد که آدم کارها رو طبعاً اهم و مهم کنه
لذا اجتناب ناپذیر هست!

اما به این شدت و حدت ما نمی تونیم بگیم یقین شده بر ما!
حالا سوال این است که وظیفه ی مردم چیه اگر تو به موردی نیروی انتظامی یا قوه قضائیه
مثلاً به هر دلیل حالا رسیدگی دقیقی نمی کنه
یا نمیره سه رسیدگی کنه

یا ظاهراً کوتاهی داره صورت می گیره، وظیفه ی ما چیست؟

جمله ای از مقام معظم رهبری داریم، ایشان قریب به این مضمون می فرمایند که:

هیچ چیزی مجوز این نمی شود که یک عده مردم بگن که چون
نیروی انتظامی یا قوه ی قضائیه یا دستگاه های مثلاً حراستی، حفاظتی،
اینا رسیدگی نکردند، ما خودمون وارد عمل میشیم!
خودمون میزنیم، می گیریم، می بندیم، می کشیم مثلاً چه می کنیم!!

نه، مقام معظم رهبری می فرمایند:

قانون شکنیه این کار و قانون شکنی خودش جرّمه، خودش منکره!

لذا این اصلاً صحیح نیست که بگیم آقا مثلاً چون نیروی انتظامی عمل نکرد،

حالا به هر دلیلی که شاید او دلایلِ مَوْجّه برای خودش داره،

او چیزایی شاید می دونه از این قضیه که ما نمی دونیم!

چون نیروی انتظامی یا قوه ی قضائیه یا فلان عمل نکرد،

پس ما خودمون رأساً وارد خواهیم شد، نخیر!

حضرت آقا می فرمایند:

اون روزی که لازم باشه مردم خودشون وارد صحنه بشن،

رهبری صریحاً به خود مردم خواهد گفت

در اینگونه موارد، عزیزان وظیفه ی اّمثال بنده ی حقیر و شمای بزرگوار این هست که

با تَعَدُّدِ مُطالبمون از اون ارگان محترم،

اولویت بخشی کنیم به اون کار!

یعنی وقتی ببینند که دیگران پیگیر هستند،

فقط یک نفر زنگ نزد مطالبه‌کنه،

۱۰ نفر زنگ زدن، ۵ نفر زنگ زدن،

اون طرف متوجه میشه که آقا پس قضیه، قضیه ی جدی ای هست،

قضیه ی اولویت داری هست

و قطعاً تسریع در رسیدگی خواهند کرد

یا اگر اطلاعات تکمیلی در اختیار داریم این اطلاعات رو در اختیار این نهادها و ارگان‌ها و امثالهم

میگذاریم که تسریع‌کنه و دقت رسیدگی به جریان رو بیشتر‌کنه

اما اینکه خود ما بخوایم وارد بشیم،

این قانون شکنی هست و در اکثر موارد منجر به نتایج نامناسب خواهد شد.

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

کانال در پیام‌رسان‌های داخلی: @aamerin_ir

صفحه اینستاگرام: aamerin_ir

کانال آپارات: aamerin